

Ο φασισμός χωρίς σβάστικα

Ήταν το Καλοκαίρι του 2009 που πειστήκαμε επιτέλους για τα καλά ότι ζούμε μια ιστορική περίοδο που μόνο σαν φασισμός μπορεί να περιγραφεί. Τα εμπειρικά δεδομένα ήταν πλούσια. Η εξέγερση του Δεκέμβρη, ύστερα από μια πρώτη κλασική “μεταπολιτευτική” κρατική αντίδραση, είχε ήδη αρχίσει να αντιμετωπίζεται με τον σχεδιασμό και την άμεση εφαρμογή μιας ευρύτατης στρατιωτικής και ιδεολογικής επιχείρισης. Ήδη η αναβάθμιση της αστυνομίας και η ανάδειξη της “ανομίας” ως βασικού ερμηνευτικού εργαλείου της κοινωνικής πραγματικότητας βρισκονταν σε εξέλιξη.

Νιώθαμε τα βήματα του θηρίου να πλησιάζουν. Το μόνο που έλειπε ήταν τα σύμβολα. Η σβάστικα ήταν το αισχρά μειοψηφικό σύμβολο των Ελλήνων περιθωριακών ναζιστών, περισσότερο ένδειξη ανισορροπίας παρά προμήνυμα κινδύνου. Από την άλλη, η πρόσφατη ιστορία του αντιφασιστικού κινήματος στην Ελλάδα μάς είχε προικίσει με μια σιγουριά: ήμασταν βέβαιοι ότι, ακόμη και από την περιθωριακή της θέση, η σβάστικα ήταν ικανή να αποκρύπτει με τον όγκο της όλη την υπόλοιπη πλούσια γκάμα των κρατικών και καπιταλιστικών μεταβολών που εξαρχής μας είχαν οδηγήσει να μιλάμε για φασισμό.

Η λύση που ακολουθήσαμε προήλθε από την ενασχόλησή μας με την ιστορία του φασισμού. Το Καλοκαίρι του 2009 ήμασταν ήδη σε θέση να διακρίνουμε μεταξύ των συμβόλων της δεκαετίας του '40 και των πραγματικών ιστορικών διαδικασιών που είχαν λάβει χώρα τότε. Ήμασταν επίσης σε θέση να συγκρίνουμε τις ιστορικές διαδικασίες της δεκαετίας του '40, όχι μόνο με τη δική μας εποχή, αλλά και με άλλες παλιότερες. Το αποτέλεσμα ήταν μια μπροσούρα με τίτλο “Ο Φασισμός χωρίς Σβάστικα”.¹ Η επιλογή του

συγκεκριμένου τίτλου είχε διπλό στόχο. Πρώτα θέλαμε να υποστηρίξουμε ότι τα ιστορικά επεισόδια που έχουμε μάθει να συνδέουμε με την έννοια του “φασισμού” (η ιστορία της δεκαετίας του '40) έπρεπε να ιδωθούν δίχως τη σβάστικα. Δηλαδή ως ιστορικές διαδικασίες καθαυτές, δίχως τις ιδεολογίες της φυλής και του αίματος, δίχως τον Χίτλερ κλπ κλπ. Ταυτόχρονα θέλαμε να υποστηρίξουμε ότι η δική μας ιστορική περίοδος έπρεπε να ιδωθεί ως περίοδος φασισμού με όλες τις έννοιες που έχουν σημασία, ακόμη και αν η σβάστικα δεν φαινόταν πουθενά στον ορίζοντα.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε για να φέρουμε εις πέρας τους στόχους μας ήταν δύο ειδών. Από τη μια χρησιμοποιήσαμε τη... δημιουργική επανεπεξεργασία ορισμένων κεντρικών εννοιών της ταξικής ανάλυσης με πρώτη την έννοια της εργατικής δύναμης και της διάρκεισής της από την εργασία.² Θεωρήσαμε πως, από την σκοπιά του καπιταλιστικού κράτους, η εργατική δύναμη (η δυνατότητα για εργασία) δεν είναι μόνο ένα ατομικό εμπόρευμα ιδιοκτησίας του κάθε ατόμου - εργάτη. Η εργατική δύναμη εννοείται από το κράτος και ως μια συνολική κοινωνική ιδιότητα, ανεξάρτητη από τους ιδιώτες κατόχους της. Συνεπώς αυτό που ο Μαρξ αποκάλεσε “αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης” δεν περιορίζεται μόνο στη διαδικασία αναπαραγωγής του εργάτη ως βιολογικού όντος. Περιλαμβάνει και τις μεθόδους παραγωγής (και μεταβολής) του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων κατά τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατή η γενική κοινωνική ικανότητα για εργασία. Με αυτή την έννοια, η διαδικασία αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, όχι μόνο δεν ταυτίζεται με τη διαδικασία βιολογικής αναπαραγωγής του ατόμου - εργάτη, αλλά μπορεί και να επιβάλει τη βιολογική εξόντωση μεγάλου αριθμού εργατών.

Από την άλλη, χρησιμοποιήσαμε την ταξική ιστορία και ειδικά την ιστορία της δεκαετίας του '40. Θέλαμε να δείξουμε ότι το σημαντικότερο τμήμα των ιστορικών επεισοδίων που έχουμε μάθει να αποκαλούμε “φασισμό” δεν είχε να κάνει με την ιδεολογία, αλλά με τον ταξικό πόλεμο. Ανακαλύψαμε κοινές πολιτικές του “άξονα” και των “αντιφασιστών” αντιπάλων του. Στρέψαμε το βλέμμα μας στους θανάτους από πείνα και όχι από “βίαια αίτια”. Αναδείξαμε τα ελληνικά τάγματα ασφαλείας, όχι σαν κατάληξη ναζιστών ιδεολόγων, αλλά ως υποκείμενα του ταξικού πολέμου. Τελικά καταλήξαμε σε έναν ορισμό του φασισμού. Ο φασισμός για τον οποίο μιλούσαμε ήταν μια ιστορική διαδικασία - η διαδικασία υποτίμησης της εργατικής δύναμης έως το σημείο όπου η αναπαραγωγή της προϋπέθετε τη μαζική εξόντωση εργατών. Υποστηρίξαμε ότι η εποχή μας, το παρόν μας, είναι μια περίοδος κατά την οποία παρόμοιες διαδικασίες έχουν μπει σε κίνηση.

Η εκδήλωση έγινε, η μπροσούρα κυκλοφόρησε και έγινε αντιληπτή όπως επέβαλαν οι καιροί μας και ο τόπος μας. Παρά την έλλειψη κατανόησης, το εγχείρημα μάς φάνηκε εξαιρετικά γόνιμο και συνεχίστηκε στις ίδιες γραμμές. Στα χρόνια που ακολούθησαν χρησιμοποιήσαμε τα όσα λέγαμε εκεί για να χαράξουμε τις γραμμές που ακολουθούμε σε αυτό το περιοδικό και στις εκδόσεις μας. Με τα χρόνια μάθαμε να θεωρούμε τις εκδόσεις και το περιοδικό *Antifa* πρώτα και κύρια σαν ένα μεγάλο εγχείρημα αποφυγής των εκπλήξεων για χρήση της εργατικής τάξης. Με τα ίδια εργαλεία αποφασίζουμε τις κατευθύνσεις της δράσης μας, είτε στον δρόμο, είτε αλλού. Αυτό το τελευταίο είναι που μας φαίνεται ότι είναι το λιγότερο κατανοητό από τα όσα είπαμε από την εκδήλωση “Ο Φασισμός χωρίς Σβάστικα” και μετά: ο τρόπος με τον οποίο τα όσα υποστηρίζουμε, η αντίληψη της πραγματικότητας καθορίζει το είδος και τις κατευθύνσεις της πολιτικής δράσης.

Ο φασισμός με σβάστικα

Όπως και να 'χει. Στα χρόνια που ακολούθησαν την εκδήλωση, ο ελληνικός φασισμός απέκτησε και την σβάστικα του. Όπως φοβόμασταν, αυτή η σβάστικα επισκίασε με το βάρος της όλες τις άλλες πολύ σημαντικότερες όψεις του ελληνικού φασισμού. Ας λέγαμε εμείς! Ο ελληνικός φασισμός του 21ου αιώνα έγινε αντιληπτός ως “η σβάστικα”. Και η αντιμετώπισή του έγινε με βάση τους τυφλοσούρτες της αριστεράς όπως αυτοί είχαν διαμορφωθεί από το 1974 και μετά. Θα λέγαμε ότι η κεντρική από αυτές τις αντιλήψεις ήταν εκείνο που τον τελευταίο χρόνο μάθαμε να γνωρίζουμε με την ονομασία “αντιφασιστικό μέτωπο”. Σύμφωνα με αυτή τη λογική ο φασισμός - σβάστικα είναι το απόλυτο κακό, δικαιολογεί συνεπώς κάθε συμβιβασμό στο εσωτερικό του “κινήματος”.

Από ευαίσθητους εκκλησιαστικούς παράγοντες μέχρι τα πιο πεθασμένα ρατσιστικά πατριωτικά ρετάρια της σταλινικής ή πρώην σταλινικής αριστεράς, όλοι είναι καλοδεχούμενοι στο αντιφασιστικό μέτωπο. Γιατί το θέμα είναι ο μεγάλος και κοινός αντίπαλος. Έτσι άλλωστε είχε αντιμετωπιστεί και ο original φασισμός του μεσοπολέμου. Με μέτωπα. Και προκόψαμε...

Η αλήθεια είναι ότι αντιταχθήκαμε στη λογική του μετώπου όσο και όπως μπορούσαμε. Όχι γιατί είμαστε σεχταριστικά καθάρματα, όπως λέει η καλοπροαίρετη κριτική, αλλά γιατί είχαμε διαφορετική γνώμη περί του φασισμού. Συγκεκριμένα, εμείς νομίζαμε ότι ο σημερινός φασισμός είναι μια διαδικασία όχι προφανής με την πρώτη ματιά. Γνωρίζαμε ότι υπήρχαν κόσμοι δουλειάς να γίνουν για να καταλάβουμε το τι μας συμβαίνει. Νομίζαμε επίσης ότι ακριβώς αυτή η κατανόηση του τι μας συμβαίνει ήταν το άλφα και το ωμέγα της αντιμετώπισης του φασισμού. Με λίγα λόγια γνώμη μας ήταν ότι ο σημερινός φασισμός, η κρατικής προέλευσης τάση εξόντωσης του προλεταριάτου, έπρεπε πρώτα και κύρια να γίνει κατανοητή όσο το δυνατόν βαθύτερα και όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένα. Η λογική του μετώπου ήταν το ακριβώς αντίθετο. Ήταν η απόφαση να θυσιάσουμε κάθε υποψία συγκεκριμένης γνώμης στο βωμό του άμεσου οφέλους. Να γενικολογούμε αορίστως γύρω από “ελάχιστους κοινούς παρονομαστές”. Να αποθέτουμε την άγνοιά μας στο μαξιλάρι του “έλα μωρέ, αυτά όλοι τα ξέρουμε”. Και όπως είναι φυσικό, να παραδινόμαστε αμαχητί σε κάθε ρατσιστική κοινοτοπία του κυρίαρχου λόγου, από το “Πρόβλημα των Μεταναστών” μέχρι τον “Αλβανό Χρυσουαίτη”.

Δεν ξέρουμε αν το καταλάβατε, αλλά εδώ και λίγες εβδομάδες η λογική του μετώπου ωρίμασε και έφτασε εκεί που εξαρχής την ήθελαν οι αριστεροί προπαγανδιστές της. Το μέτωπο πλάτυνε και πλάτυνε, οι διανοητικές αβαιρίες πολλαπλασιάστηκαν και πολλαπλασιάστηκαν, ο αντίπαλος στένεψε και στένεψε. Τώρα πια ο αντίπαλος έχει στενέψει τόσο πολύ που ταυτίζεται με τον Νίκο Μιχαολιάκο. Το “μέτωπο” από την άλλη, είναι τόσο πλατύ, που μαζί με τους αντιφασιστές, χωράει και το κράτος ολόκληρο.

Η αλήθεια είναι ότι ετούτος ο κρατικός χειρισμός έπιασε τους πάντες με τα βρακικά κατεβασμένα. Για δείτε τα πράγματα από τη σκοπιά του ελληνικού κράτους. Από τη μια η εκστρατεία “κυριαρχίας της Χρυσής Αυγής” είχε αποτύχει πολιτικά, με τον τρόπο που είχαμε προβλέψει: δημιουργώντας ταξικά προσανατολισμένη πόλωση στο εσωτερικό της ελληνικής κοινωνίας. Από την άλλη οι ανταγωνισμοί στο εσωτερικό του ελληνικού κράτους - μαφίας είχαν οξυνθεί και αναζητούσαν επίλυση. Η

ΤΙ ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑ ΙΝΦΙΣ;

(ΤΟΝ ΦΑΣΙΣΜΟ ΧΩΡΙΣ ΣΒΑΣΤΙΚΑ);

Θέατρο (και θέατρα) στον Άγιο Παντελεήμονα

Αριστερά όπως κοιτάμε την εκκλησία

Μετά τη μεγάλη πολιτική και καλλιτεχνική επιτυχία της ανακατάληψης του Αγίου Παντελεήμονα από το μετωπικό αντιφασιστικό κίνημα, ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος, σκηνοθέτης της παράστασης, ανέλυε την επικαιρότητα ως εξής: “Θεωρώ ότι μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα η κυβέρνηση δεν μπορούσε να συνεχίσει να κάνει τα στραβά μάτια και πίεσε τη Δικαιοσύνη να ασχοληθεί με το θέμα”.

Κεντρώα όπως κοιτάμε την εκκλησία

Και συνεχίζει ο σκηνοθέτης περιγράφοντας τους πειστικούς μηχανισμούς: “Αν δεν υπήρχε ακόμη και τώρα αυτή η αντίδραση της Πολιτείας, θα είχαμε διαδηλώσεις σε όλη τη χώρα, έναν νέο Δεκέμβρη. Αυτό η κυβέρνηση ήθελε να το αποφύγει”. Σωστό κι αυτό! Μάλιστα, το σώμα που μας έφερε η ιστορία αντί για “νέο Δεκέμβρη” είναι οπωσδήποτε πολύ πιο καλόβολο και “η κυβέρνηση” θα πρέπει να είναι πολύ πιο ικανοποιημένη μαζί του. Ειδικά με την σημειολογική του τοποθέτηση: έτοιμο να παρατήσει το θέατρο και να μπει στην εκκλησιά.

Δεξιά όπως κοιτάμε την εκκλησία

Δυστυχώς, όπως μας έχει διδάξει η ιστορία, αριστερή κρατική στροφή δίχως εναπομεινάντα σταγονίδια δεν γίνεται. Εδώ τα σταγονίδια έχουν μαζευτεί για να δουν αν το θέατρο είναι της αρεσκείας τους. Ο νεαρός Έλληνας με στολή νεοναζι έχει χάσει την επαφή του με τον παλμό της εποχής, δεν βλέπει πουθενά τους φίλους που είχε κάνει τόσο καιρό στην πλατεία και όταν πήγε να μιλήσει στους μπάτσους, αυτοί τον αποπήραν. Νιάτα, αθώα νιάτα!

Ανάμικτα όπως κοιτάμε την εκκλησία

Αλλά η αναφορά σε “σταγονίδια” είναι περιγραφική ύπουλη και αντεθνική. Στην πραγματικότητα πρόκειται για “κατοίκους και πρόβλημα”. Η κραυγή

“αίσχος αίσχος” που υψώθηκε ουρανομήκης με την έναρξη της παράστασης ουδόλως πτόησε τον λαό του Σύριζα που αμέσως έσπευσε να συζητήσει με τους κατοίκους και να τους πείσει για τα δίκια του αντιρατσισμού. Το αποτέλεσμα ήταν μια rap battle πολύ πιο ενδιαφέρουσα από το ξενέρωτο θεατρικό. Οι μεν έλεγαν “όλα τα παιδιά του κόσμου είναι ίδια”, οι δε απαντούσαν “άντε γαμήσου μωρή ξεκωλιάρη”, όλους μαζί τους κοζάρουν οι μπάτσοι που έχουν γίνει κοτόπουλα απ’ τον ήλιο και τελικά κερδίζει η κυρία με το λεοπαρδαλέ που ουδεμία σχέση έχει με το παράνομο κεφάλαιο της περιοχής απλά έχει πρόβλημα. Επιρροή από Τενεσί Ουίλιαμς και πάνω!

κρατική αντιφασιστική εκστρατεία αντιμετωπίζει τα δύο ζητήματα ως ένα. Από τη μια επιλύει τους εσωτερικούς ανταγωνισμούς και από την άλλη προσπαθεί να σκουπίσει το αντιφασιστικό κίνημα, χρησιμοποιώντας την Αχιλλείο πτέρνα του, δηλαδή την ανύπαρκτη θεωρητική συγκρότηση και τις ανύπαρκτες στρατηγικές κατευθύνσεις.

Η συμπεριφορά της ελληνικής αριστεράς είναι υποδειγματική για ελληνική αριστερά. Αυτοί οι άνθρωποι ξεκίνησαν τον Σεπτέμβρη έτοιμοι για άλλη μια φορά “να ρίξουν την κυβέρνηση” (με απεργιακές κινητοποιήσεις των δημοσίων υπαλλήλων (!)) και τον τελείωσαν εν τω μέσω κρατικής αντιφασιστικής εκστρατείας, δηλαδή εκτός πραγματικότητας. Κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία, αμέσως στράφηκαν στη μοναδική βιώσιμη μικροπολιτική διέξοδο: στο σκούπισμα του αντιφασιστικού κινήματος για λογαριασμό του ελληνικού κράτους και της λογικής του. “Η κυβέρνηση δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς”. “Το αντιφασιστικό κίνημα πίεσε αυτούς που αρνούνταν να πιεστούν”. “Ας κάνουμε μια θεατρική παράσταση στον Άγιο Παντελεήμονα για να επικυρώσουμε την νίκη του κράτους επί του φασισμού”. Ας ξεχάσουμε δηλαδή το κρατικό σχέδιο κυριαρχίας της Χρυσής Αυγής και κυρίως ας ξεχάσουμε τη στρατιωτική κατοχή των πόλεων, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης μεταναστών, τα νοσοκομεία - σφαγεία, τις στρατιωτικές περιπέτειες στην Ανατολική Μεσόγειο και τους μισθούς της πείνας. Καμία σχέση όλα αυτά με τον φασισμό, φασισμός είναι ο Μιχαηλιάκος. Οπορτουμιστές, ανήθικοι και καραγκιόζηδες, οι αριστεροί είναι κρότος γιατί δεν μπορούν να είναι τίποτα άλλο.

Πράγμα που μας φέρνει στο ίδιο το αντιφασιστικό κίνημα. Τα παραλέμε βέβαια ονομάζοντάς το κίνημα. Περισσότερο θα έπρεπε να μιλάμε για κοινωνικές εξελίξεις και μεταβολές που χτίστηκαν τέσσερα χρόνια τώρα, ξεκινώντας από την εμπειρική συνειδητοποίηση του τι είναι το ελληνικό κράτος και ποια τα σχέδιά του. Είναι μαθητές που τα έβαλαν με τους συμμαθητές τους, αλβανοί πισσιρικάδες που πλακώνονται με τους φασίστες δεκαπέντε εναντίον δέκα στον Κολωνό, υπάλληλοι σουβλατζιδίκων που όταν κάναμε διαδηλώσεις στόμα με στόμα μας έλεγαν “παιδιά να προσέχετε”.

Η λογική των μετώπων επεφύλασσε για όλους αυτούς την χειρότερη μοίρα, δηλαδή την παράδοσή τους δεμένων χειροπόδαρα στην αριστερά και τον κρατικό αντιφασισμό. Κατά τη γνώμη μας όμως, η λογική των μετώπων αποδείχτηκε λιγότερο επιτυχημένη απ’ όσο φιλοδοξούσε. Απέτυχε να καπελώσει την κοινωνική αντιφασιστική στροφή των τελευταίων χρόνων. Και απέτυχε γιατί εκείνο που λείπει από όλους αυτούς δεν είναι μια κοινή συνένωση του είδους “όλοι οι καλοί χωράνε”. Εκείνο που τους λείπει είναι μια κοινή αφήγηση της σημερινής συγκυρίας. Μια ερμηνεία που να θωρακίζει απέναντι στα παιδικά κόλπα της αριστεράς και του κράτους. Και τελικά η αντίστοιχη οργάνωση, που δεν μπορεί παρά να είναι μια αυτόνομη ταξική αντιφασιστική οργάνωση έξω και ενάντια στο ελληνικό κράτος, την αριστερά του και τον βόθρο των κοινωνικών υποστηρικτών του. Ή για να το πούμε απλά: υπάρχει μεγαλύτερη ξενέρα για Αλβανό πισσιρικά απ’ το να κάτσει να συζητάει αν “οι μετανάστες είναι πρόβλημα”; Αν οι ψηφοφόροι της Χρυσής Αυγής είναι αφελείς ή πλανημένοι; Τα κοινωνικά υποκείμενα που βρίσκουν τον εαυτό τους απέναντι στον ελληνικό φασισμό, έχουν υλικούς λόγους να εναντιώνονται και εμπειρική γνώση για τα αίτια της εναντίωσής τους. Είναι πολύ πιο ρεαλιστές, πολύ πιο κοινωνικά έγκυροι και πολύ πιο επίκαιροι από όσους φιλοδοξούν να τους κάνουν τον βοσκό.

Επιμένουμε. Απέναντί τους, απέναντί μας, ορθώνεται το κτήνος του φασισμού. Η υποτίμηση του προλεταριάτου μέχρι του σημείου της μαζικής εξόντωσης και οι επιμέρους εκφράσεις της. Θα πρέπει να τον καταλάβουμε βαθιά αυτόν τον φασισμό για να τον πολεμήσουμε. Και όχι, δεν φτάνει να συγκινομάστε από αριστερά τραγούδια της δεκαετίας του '70. Χρειάζεται δουλειά, αυτόνομη οργάνωση, διανοητική εγρήγορση, αδιάλλακτη εχθρότητα απέναντι στο κράτος και την αριστερά του. Απέναντί μας είναι ο φασισμός. Και όχι, δεν μας κάνει τη χάρη να μοστράρει σβástica στο πέτο για να τον ξεχωρίζουμε.

1. Autonome Antifa, Ο Φασισμός χωρίς Σβάστικα, Αθήνα, Νοέμβριος 2010.
2. Φυσικά δεν τα βγάσαμε από την κούτρα μας όλα αυτά. Οι θεωρητικές οφειλές μας είναι πολλές και γνωστές από τις κατά καιρούς υποσημειώσεις.